

Στρατηγική εξόδου από το Μνημόνιο: Το παράδειγμα της Πορτογαλίας.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η Πορτογαλία βγήκε από το Μνημόνιο τον Μάιο του 2014, έχοντας ήδη συσσωρεύσει ρευστότητα €15,6 δισ. έτσι ώστε, ακόμη και χωρίς πρόσβαση στις αγορές, να είναι δυνατή η κάλυψη των ελλειμμάτων του 2014 και 2015, και χωρίς μάλιστα να έχει εισπράξει τα τελευταία €2,5 δισ. της χρηματοδοτικής βοήθειας. Η Πορτογαλία είχε ήδη αποκτήσει δοκιμαστική πρόσβαση στις αγορές, αρχικά με σχετικά υψηλά επιτόκια, από τον Οκτώβριο του 2012, αντλώντας €3,6 δισ. το 2012, €12 δισ. το 2013 και €13,4 δισ. το 2014. Η οικονομία της ήταν, επίσης, ήδη στο τρίτο συνεχές τρίμηνο θετικού ρυθμού ανάπτυξης. Και, βεβαίως, ήταν δημοσιονομικά συνεπής κατά τα συμφωνηθέντα, χωρίς όμως να έχει ολοκληρωθεί στο μέγιστο η επιδιωκόμενη προσαρμογή. Για την Ελλάδα είναι όρος επανάκτησης αυξημένης ελευθερίας στη χάραξη οικονομικής πολιτικής, να μην υπάρξει νέα χρηματοδότηση και 4ο Μνημόνιο όταν λήξει το τρέχον πρόγραμμα, εκτός ενδεχομένου κάποιας προληπτικής πιστωτικής γραμμής καθώς η χώρα θα βγαίνει στις αγορές. Πριν το τέλος του 3ου Μνημονίου (Αύγουστος 2018), η οικονομική πολιτική της χώρας θα πρέπει να επικεντρωθεί σε τρεις δράσεις: Πρώτον, στην αποκατάσταση της πρόσβασης στις αγορές όσο το δυνατόν νωρίτερα με όσο μεγαλύτερα αποθεματικά μπορούν να συσσωρευθούν μέσω πρωτογενών πλεονασμάτων και δανεισμού από τις αγορές, και χωρίς τυχόν χρήση τους σε προεκλογικές παροχές. Αυτό προϋποθέτει και την είσπραξη όλων των δόσεων του προγράμματος από εδώ και πέρα, που μέρος τους προορίζεται για την αποπληρωμή όλων των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους προς τον ιδιωτικό τομέα ύψους €6,5 δισ., στη βάση της έγκαιρης ολοκλήρωσης των μελλοντικών αξιολογήσεων. Δεύτερον, στην άμεση αναπτυξιακή εξόρμηση με έργα υποδομών, στην προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης και στην ενεργοποίηση της ιδιωτικής οικονομίας ώστε να εδραιωθούν θετικοί ρυθμοί όσο το δυνατόν ισχυρότερης ανάπτυξης από τρίμηνο σε τρίμηνο. Τέλος, στην απαρτέγκλιτη τήρηση των συμφωνηθέντων όσον αφορά στους δημοσιονομικούς στόχους και τις λοιπές μεταρρυθμίσεις, ώστε να μην διαταραχθεί η διαδικασία αποκατάστασης εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Και τα τρία αυτά προαπαιτούμενα τηρήθηκαν στην περίπτωση της Πορτογαλίας. Δεν υπάρχει, λοιπόν, σήμερα περιθώριο αβελτηρίας. Μία φιλόδοξη Ελλάδα πρέπει να ακολουθεί σταθερή γραμμή πλεύσης, χωρίς καθυστερήσεις στις μεταρρυθμίσεις και αποκλίσεις στα δημοσιονομικά, προσηλωμένη στην επίτευξη ισχυρών ρυθμών ανάπτυξης. Δεν υπάρχει άλλη ευκαιρία. Εάν η χώρα δεν παραμείνει εντός του πλαισίου της μόνιμης πλεονασματικής δημοσιονομικής διαχείρισης που διασφαλίζει την βιωσιμότητα του χρέους, ιδίως όταν δεν θα υπάρχει ο καταναγκασμός του Μνημονίου, σύντομα θα βρεθεί χωρίς την στήριξη και την αλληλεγγύη κανενός. Είναι ανάγκη, λοιπόν, να υπάρξει μια στρατηγική εξόδου από τα Μνημόνια, μαζί με το ξεδίπλωμα της αναπτυξιακής στρατηγικής και της στρατηγικής μακροχρόνιας πλεονασματικής δημοσιονομικής διαχείρισης (ικανοποιητική παροχή δημοσίων υπηρεσιών χωρίς υπερφορολόγηση της ιδιωτικής οικονομίας). Η χώρα εισέρχεται από το 2018 σε μία πορεία σταθερότητας, όπου η ισχυρή ανάπτυξη θα πρέπει να επιδιώκεται ως αντίβαρο των πρωτογενών πλεονασμάτων που απαιτούνται για την βιωσιμότητα του χρέους, στο πλαίσιο εφαρμογής μιας δημοσιονομικής πολιτικής που σε μόνιμη βάση θα πρέπει να είναι πιο σφιχτή στους ανοδικούς οικονομικούς κύκλους ώστε να μπορεί να είναι πιο χαλαρή στους καθοδικούς. Στο πλαίσιο αυτό, οι ετήσιες ακαθάριστες δανειακές ανάγκες (δημοσιονομικό αποτέλεσμα συν χρεολύσια) δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το 15% του ΑΕΠ, που θα επιτυγχάνεται σε συνδυασμό με τα πρωτογενή πλεονάσματα και την ελάφρυνση του χρέους που θα έχει συμφωνηθεί.
- Οι επιδόσεις του προϋπολογισμού συνεχίζουν τον Μάιο του 2017 να εξασφαλίζουν όλο και υψηλότερα πλεονάσματα, κυρίως μέσω της συγκράτησης δαπανών. Αν και τα έσοδα, μετά την αφαίρεση των εκτάκτων, συνεχίζουν να είναι χαμηλότερα των προσδοκιών, διακρίνεται μια τάση ενδυνάμωσης τους. Παράλληλα, το 1ο τρίμηνο του 2017 η παραγωγή στις κατασκευές και ο κύκλος εργασιών στους περισσότερους κλάδους υπηρεσιών κινούνται σε θετικό έδαφος, όμως η επιδείνωση του κλίματος, που προκάλεσε η καθυστέρηση της 2ης αξιολόγησης, επηρέασε αρνητικά την πορεία του κύκλου εργασιών στη μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή και των εξαγωγών τον Απρίλιο του 2017. Ενθαρρυντικά ωστόσο είναι τα μηνύματα από την εξέλιξη των εισπράξεων από τουρισμό και μεταφορές, οι οποίες παρουσίασαν άνοδο τον Απρίλιο (+11,3% και +21,9% αντίστοιχα), ενώ οι αναταράξεις στη ναυτιλία που προκάλεσε η επιβολή των capital controls δείχνουν να εξομαλύνονται σταδιακά.

14 μήνες πριν το τέλος του Μνημονίου η Ελλάδα έχει σήμερα τα ίδια επιτόκια που είχε τότε η Πορτογαλία: Καιρός για έξοδο στις αγορές!

Απόδοση δεκαετούς ομολόγου – μηνιαία στοιχεία (ECB, Μάιος 2017)

* Στοιχεία Bloomberg 21/06/2017

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

accenture
High performance. Delivered.

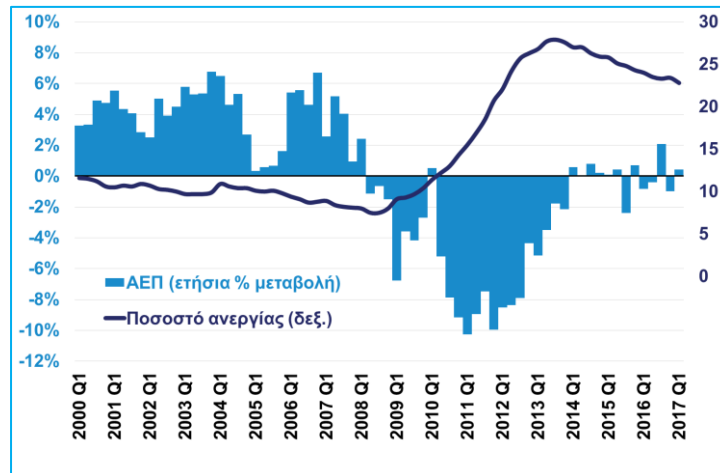
Η έξοδος στις αγορές: Κάντο όπως η Πορτογαλία

Με την ολοκλήρωση της 2^{ης} αξιολόγησης, κλείνει ένας κύκλος καθυστερήσεων στην υλοποίηση του προγράμματος και αβεβαιότητας όσον αφορά στην ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών. Ανοίγει, έτσι, ο δρόμος για να δοθεί έμφαση στην αναπτυξιακή στρατηγική, που πρέπει να συνοδεύει την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και τη δημοσιονομική προσαρμογή.

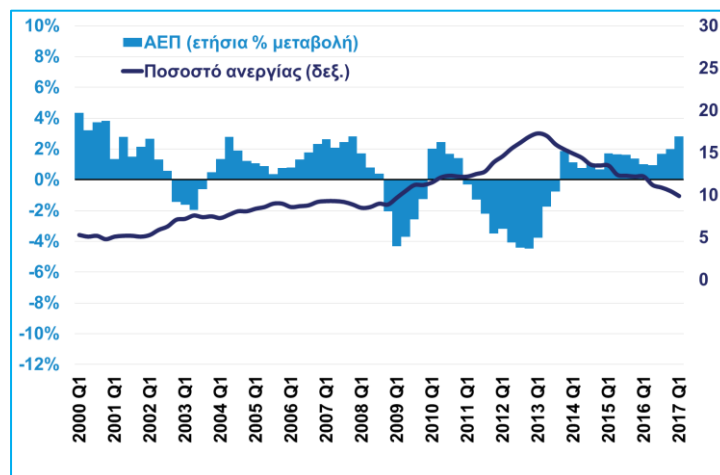
Καθώς η χώρα βαδίζει προς το τέλος του 3^{ου} Μνημονίου (Αύγουστος 2018), είναι σημαντικό η οικονομική πολιτική να εστιάσει σε μια στρατηγική εξόδου από την κρίση και την ύφεση, κύριο συστατικό της οποίας πρέπει να είναι η ομαλή επανένταξη της χώρας στις αγορές. Δεν πρέπει να υπάρξει 4^ο Μνημόνιο, καθώς η χώρα έχει ξαναβρεί την μακροοικονομική της ισορροπία. Σε κάθε περίπτωση, δεν υπάρχει διάθεση, ούτε από την πλευρά των Ευρωπαϊκών εταίρων να συνεχίσουν να χρηματοδοτούν την ελληνική οικονομία, αλλά ούτε και από την πλευρά των Ελλήνων πολιτών να συνεχίσουν να ζουν στη σκιά μιας ατέρμονης υφεσιακής λιτότητας. Πρέπει, λοιπόν, σε ένα χρόνο από σήμερα, να μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει, χωρίς πατερίτσες, τις ευθύνες κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών της από τις αγορές. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να υλοποιηθούν χωρίς καθυστερήσεις όλα τα εναπομείναντα προαπαιτούμενα του Προγράμματος, ώστε να μην διαταραχθεί η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές, και, έτσι, να συνεχισθεί και να ενταθεί η ανάκαμψη, της ελληνικής οικονομίας.

Στην κατάστρωση μιας στρατηγικής εξόδου από τα Μνημόνια, είναι σημαντικό να αντλήσουμε μαθήματα από τις εμπειρίες άλλων κρατών που κατάφεραν να φθάσουν στο τέλος της διαδικασίας έχοντας ήδη επανέλθει στην ανάπτυξη και αποκαταστήσει την πρόσβαση στις αγορές με επιτυχία και μάλιστα με χειρότερα δημοσιονομικά στοιχεία από τα σημερινά της Ελλάδας. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και η Πορτογαλία.

Δ01: Μεταβολή ΑΕΠ και ποσοστό ανεργίας - Ελλάδα
(Eurostat, Α' 3μηνο 2017)

Δ02: Μεταβολή ΑΕΠ και ποσοστό ανεργίας - Πορτογαλία
(Eurostat, Α' 3μηνο 2017)

Η Πορτογαλία βρίσκεται εκτός Μνημονίου από τον Μάιο του 2014, έχοντας ολοκληρώσει 11 αξιολογήσεις από τον Ιούνιο του 2011. Προς το τέλος του 2015, σχηματίστηκε κυβέρνηση της αριστεράς (σοσιαλιστές, κομμουνιστές, κ.ά.) με πρωθυπουργό τον ηγέτη του Σοσιαλιστικού Κόμματος, Antonio Costa, και με κυβερνητική πλατφόρμα να μπει ένα τέλος στην πολιτική λιτότητας. Η προηγούμενη κυβέρνηση των σοσιαλδημοκρατών του Pedro Passos Coelho αφού οδήγησε τη χώρα εκτός Μνημονίου, και άνοιξε το δρόμο για την ανάκαμψη της οικονομίας, και την ταχεία μείωση της ανεργίας από τα τέλη του 2013 και μετά, δεν κατάφερε να ανανεώσει τη λαϊκή εντολή. Η ανάκαμψη ξεκίνησε το 4^ο τρίμηνο του 2013, με

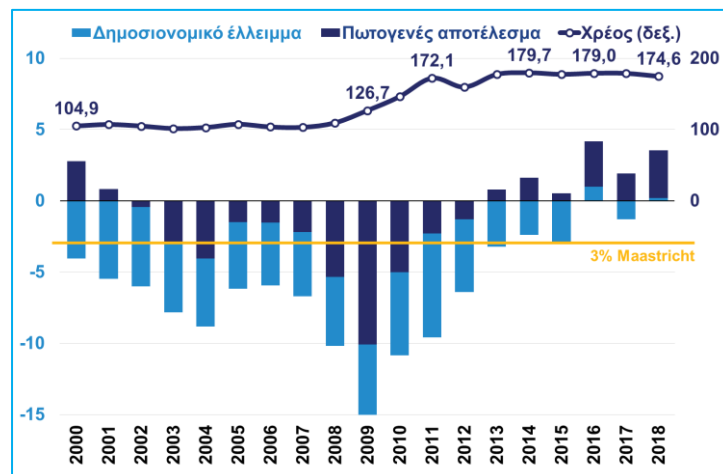

θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε όλα τα τρίμηνα έκτοτε και μέχρι σήμερα. Μάλιστα, από το 2016, και με τη νέα κυβέρνηση στο τιμόνι της χώρας, η Πορτογαλία εμφανίζει επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης και ταχύτερη μείωση της ανεργίας (Δ01 και Δ02). Στο α' τρίμηνο του 2017, ειδικότερα, η πορτογαλική οικονομία πέτυχε ρυθμό ανάπτυξης 2,8% που είναι κατά πολύ υψηλότερο του μέσου όρου της ΕΕ-28 (2,1%) και της Ευρωζώνης (1,9%), ενώ η ανεργία (9,9%) έχει ήδη μειωθεί κάτω από το επίπεδο πριν την κρίση.

Με την ολοκλήρωση της 2ης αξιολόγησης ανοίγει ο δρόμος για να δοθεί έμφαση στην αναπτυξιακή στρατηγική, που πρέπει να συνοδεύει την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και τη δημοσιονομική προσαρμογή.

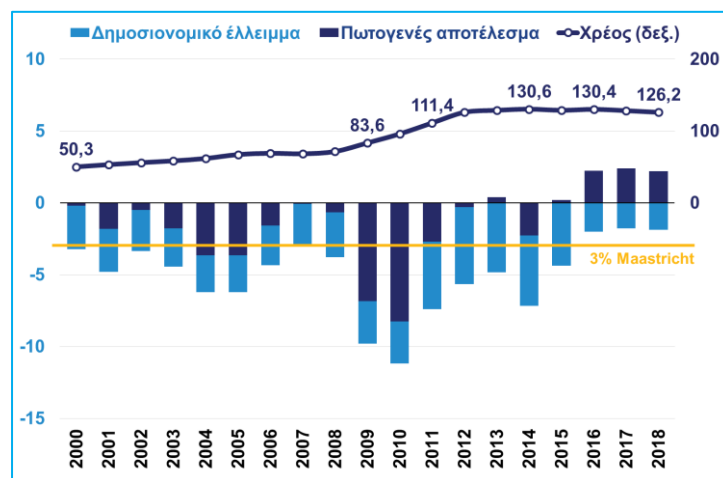
Στις 22 Μαΐου 2017, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Πορτογαλία τέθηκε εκτός της ομάδας των χωρών με υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα. (πάνω από 3% του ΑΕΠ). Η Πορτογαλία είχε ενταχθεί στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος από τις 2 Δεκεμβρίου 2009. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε από 4,4% του ΑΕΠ (ή 3,1% του ΑΕΠ χωρίς τα μη επαναλαμβανόμενα στοιχεία) το 2015 σε 2% του ΑΕΠ (ή 2,3% του ΑΕΠ) το 2016. Σε σχέση με τους στόχους του 2016, η βελτίωση προήλθε από μεγαλύτερες περικοπές λειτουργικών δαπανών κατά 0,9 π.μ. του ΑΕΠ και δημοσίων επενδύσεων κατά 0,5 π.μ. του ΑΕΠ, που υπεραντιστάθμισε την υστέρηση των εσόδων κατά 1,1 π.μ. του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα, προσδοκάται περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή, με στόχο ελλείμματος του Μεσοπρόθεσμου στο 1% του ΑΕΠ, και πρόβλεψη της Επιτροπής στο 1,9% του ΑΕΠ για το 2018. Επίσης, ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αναμένεται, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να μειωθεί από 130,4% του ΑΕΠ το 2016 σε 126,2% το 2018 λόγω αυξανόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων (Δ03 και Δ04).

Δ03: Δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος γενικής κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ – Ελλάδα (AMECO, 2016, EU financial assistance to Greece, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021, Μάιος 2017)

Σημ.: Μέχρι το 2010 τα ποσά είναι σύμφωνα με το σύστημα ESA και από το 2010 και μετά τα ποσά είναι σύμφωνα με τη Σύμβαση Χρηματοοικονομικής Διευκόλυνσης

Δ04: Δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος γενικής κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ – Πορτογαλία (AMECO, 2016 και EU financial assistance to Portugal)

Σημ.: Τα ποσά είναι σύμφωνα με το σύστημα ESA. Για το 2011, 2012 και 2013 τα ποσά δεν περιλαμβάνουν την επίπτωση της ανακεφαλαιοποίησης των BPN, CGD και BANIF (0,4%, 0,5% και 0,4% του ΑΕΠ αντίστοιχα).

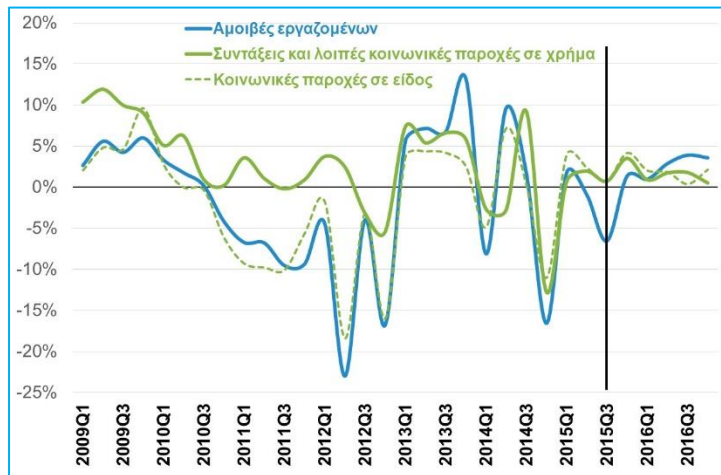
Η νέα πορτογαλική κυβέρνηση αποδίδει τις επιτυχίες αυτές στην αντιστροφή της λιτότητας, και κυρίως την αύξηση του κατώτατου μισθού και των συντάξεων. Συγκεκριμένα, το 2016, οι πληρωμές για αμοιβές των εργαζομένων της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκαν κατά 2,8% (-1,2% το 2015), οι συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές σε χρήμα κατά 1,3% (+1,7% το 2015) και οι κοινωνικές παροχές σε είδος (παιδεία, υγεία κλπ.) κατά 1,6% (+2,8% το 2015, Δ05 και Δ07).

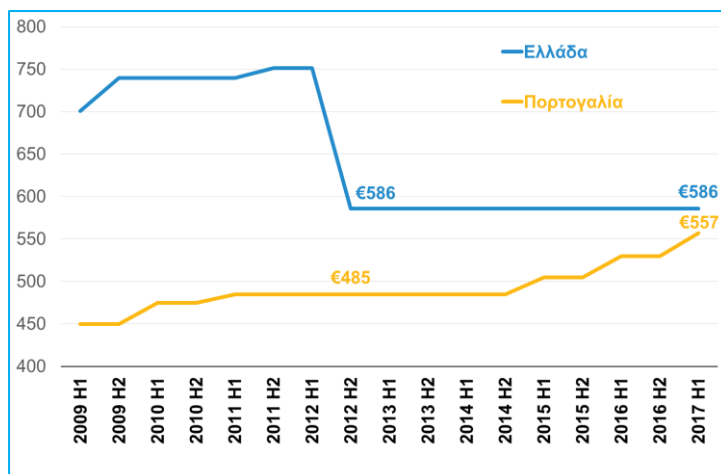
Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι οι αυξήσεις στις κοινωνικές δαπάνες συμβαδίζουν grosso modo με την αύξηση του ΑΕΠ, που δημιουργεί τον απαραίτητο δημοσιονομικό χώρο ώστε να υπάρξει χαλάρωση χωρίς να διαταραχθεί η δημοσιονομική πειθαρχία. Το 2016, μάλιστα, οι πρωτογενείς δαπάνες της γενικής κυβέρνησης μειώθηκαν κατά -3,9%. Επίσης, από τις αρχές του 2015, άρχισε να αυξάνεται ο κατώτατος μισθός, που στη διάρκεια του προγράμματος είχε παραμείνει στα €485, για να διαμορφωθεί στο α' εξάμηνο του 2017 σε €557 (Δ06).

Η νέα πορτογαλική κυβέρνηση Costa αποδίδει την επιτυχία της στην αντιστροφή της λιτότητας, και κυρίως την αύξηση του κατώτατου μισθού και των συντάξεων. Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι οι αυξήσεις στις κοινωνικές δαπάνες συμβαδίζουν grosso modo με την αύξηση του ΑΕΠ, που δημιουργεί τον απαραίτητο δημοσιονομικό χώρο ώστε να υπάρξει χαλάρωση χωρίς να διαταραχθεί η δημοσιονομική πειθαρχία. Το 2016, μάλιστα, οι πρωτογενείς δαπάνες της γενικής κυβέρνησης μειώθηκαν κατά -3,9%.

Δ05: Πορτογαλία: δαπάνες γενικής κυβέρνησης για μισθούς, συντάξεις και κοινωνικές παροχές – τριμηνιαία στοιχεία, ετήσια % μεταβολή σε τρέχουσες τιμές (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί κατά Θεσμικό Τομέα, Δ' 3μηνο 2016)

Δ06: Κατώτατος μηνιαίος μισθός* σε € (Eurostat, Α' 6μηνο 2017)

* 14 μισθοί ανά έτος

Δ07: Πορτογαλία: δαπάνες γενικής κυβέρνησης για μισθούς, συντάξεις και κοινωνικές παροχές – ετήσια στοιχεία, ετήσια % μεταβολή σε τρέχουσες τιμές (Eurostat, Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί κατά Θεσμικό Τομέα, 2016)

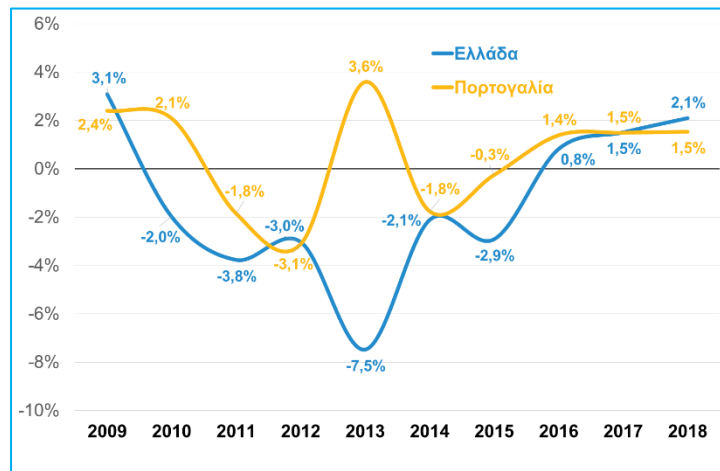
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αμοιβές εργαζομένων (€ εκατ.)	24.608	24.611	22.614	19.688	21.317	20.515	20.273	20.847
% του ΑΕΠ	14,0%	13,7%	12,8%	11,7%	12,5%	11,9%	11,3%	11,3%
Συντάξεις και λοιπές κοινωνικές παροχές σε χρήμα (€ εκατ.)	28.765	29.573	29.936	29.654	31.520	30.810	31.321	31.715
% του ΑΕΠ	16,4%	16,4%	17,0%	17,6%	18,5%	17,8%	17,4%	17,1%
Κοινωνικές παροχές σε είδος (€ εκατ.)	20.879	20.585	18.821	16.810	17.417	16.989	17.459	17.732
% του ΑΕΠ	11,9%	11,4%	10,7%	10,0%	10,2%	9,8%	9,7%	9,6%
Πρωτογενείς δαπάνες γενικής κυβέρνησης (€ εκατ.)	82.898	87.969	80.508	73.504	76.774	81.115	78.548	75.500
% του ΑΕΠ	47,2%	48,9%	45,7%	43,6%	45,1%	46,9%	43,8%	40,8%

Πρέπει σε ένα χρόνο από σήμερα, να μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να αναλάβει, χωρίς πατερίτσες, τις ευθύνες κάλυψης των χρηματοδοτικών αναγκών της από τις αγορές.

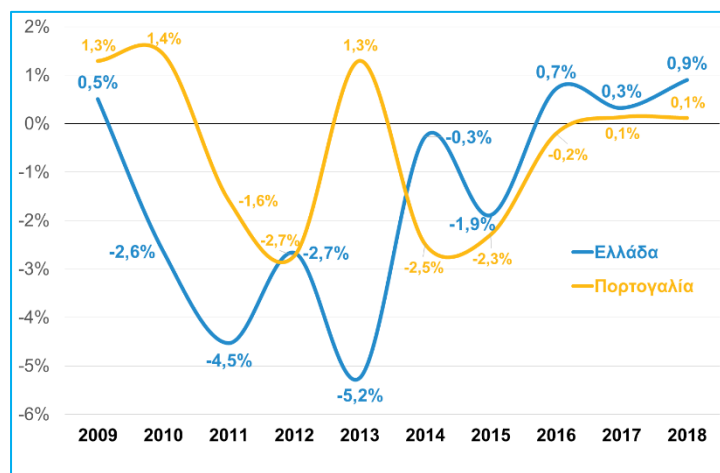
Συγκρίνοντας την ελληνική και την πορτογαλική οικονομία της περιόδου 2015-2016, προκύπτουν ορισμένες διαφορές που αναδεικνύουν τη διαφορά δέσμευσης ή ιδιοκτησίας στη διαδικασία προσαρμογής. Ακόμη και σήμερα, για παράδειγμα, ο ελληνικός κατώτατος μισθός βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο από αυτόν της Πορτογαλίας (Δ06). Είναι, επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι την περίοδο 2015-2016, σε πραγματικούς όρους, οι αμοιβές των μισθωτών αυξάνονται με ταχύτερους ρυθμούς στην Ελλάδα απ' ό,τι στην Πορτογαλία, παρ' ό,τι η Πορτογαλία βρίσκεται εκτός Μνημονίου και απολαμβάνει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, και έχει καλύτερες επιδόσεις από την Ελλάδα όσον αφορά στην αύξηση της παραγωγικότητας (Δ07, Δ08, Δ09 και Δ10). Αν και στις δύο οικονομίες παρατηρείται μια αναστροφή της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας, όπως αποτυπώνεται στην πορεία της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας με βάση τα σχετικά κόστη εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, την περίοδο 2015-2016 (Δ11), η Ελλάδα δεν έχει καταφέρει ακόμη να καλύψει όλες τις απώλειες ανταγωνιστικότητας από το 2000 και μετά, κάτι που η Πορτογαλία το έχει πετύχει. Βεβαίως, αν και η Πορτογαλία έχει μεγαλύτερα περιθώρια χαλάρωσης της λιτότητας από την Ελλάδα, η απώλεια της ανταγωνιστικότητας δεν προοιωνίζεται καλύτερες οικονομικές επιδόσεις στο μέλλον σε καμία από τις δύο χώρες. Πάντως, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας από το 2009 και μετά, φαίνεται ότι συνέβαλε και στην αποκατάσταση των εισροών ξένων άμεσων επενδύσεων, οι οποίες στην Πορτογαλία το 2015 και 2016 επανήλθαν σε επίπεδο κοντά στο 3% του ΑΕΠ. Στην Ελλάδα, αν και σε χαμηλότερα επίπεδα, οι ξένες άμεσες επενδύσεις παρουσιάζουν επίσης μικρή βελτίωση το 2016 (Δ12).

Δ07: Ονομαστικές αμοιβές ανά μισθωτό - % μεταβολή (AMECO, 2016)

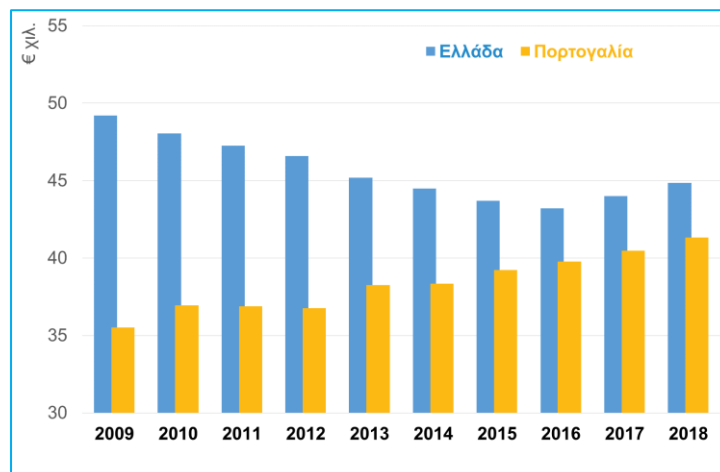
Σημ.: 2017 και 2018 προβλέψεις AMECO

Δ08: Πραγματικές αμοιβές ανά μισθωτό - % μεταβολή (AMECO, 2016)

Σημ.: 2017 και 2018 προβλέψεις AMECO

Δ09: Ονομαστικό ΑΕΠ ανά εργαζόμενο (AMECO, 2016)

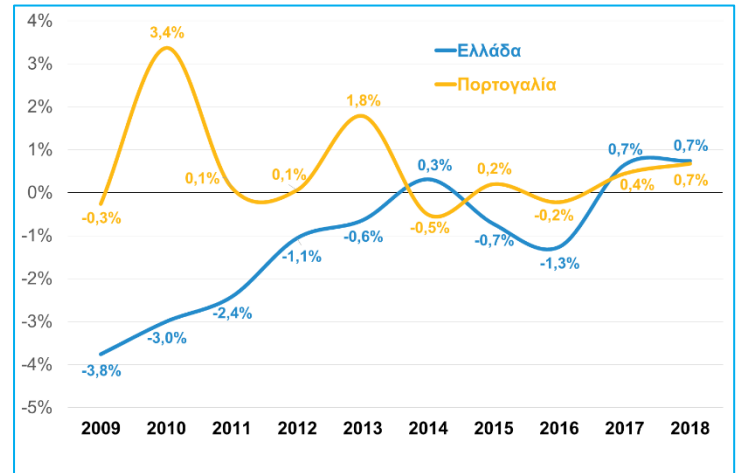
Σημ.: 2017 και 2018 προβλέψεις AMECO

Η αναπτυξιακή πορεία της Ελλάδας είναι εν πολλοίς μέχρι σήμερα χωρίς κατεύθυνση, δηλαδή χωρίς σαφείς ενδείξεις εδραίωσης ανοδικών τάσεων στα εισοδήματα και την απασχόληση.

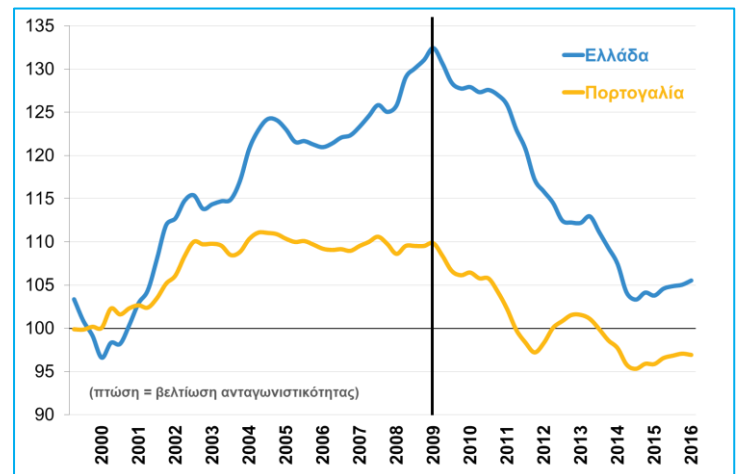
Το ΑΕΠ της Πορτογαλίας αυξάνει αδιαλείπτως από το 2014 και μετά, όταν πλέον είχαν εδραιωθεί προσδοκίες ότι το Πρόγραμμα φθάνει στο τέλος του. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο δείκτης οικονομικού κλίματος στο β' εξάμηνο του 2014 είχε ανέλθει σε υψηλότερο επίπεδο από την μακροχρόνια τάση, κάτι που είχε συμβεί τότε και στην Ελλάδα. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας, η χώρα είχε βγει από τα Μνημόνια και η οικονομία είχε μπει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η χώρα βρισκόταν στην τελευταία αξιολόγηση του Μνημονίου και υπήρχαν ενδείξεις επικείμενης ανάκαμψης. Έκτοτε, η απόκλιση των δύο δεικτών αποτυπώνει την διαφορετική οικονομική πολιτική που ακολουθήθηκε στην Ελλάδα και την Πορτογαλία από το 2015 και μετά. Όχι μόνο δεν υπήρξε έξοδος από το Μνημόνιο, αλλά η Ελλάδα οδηγήθηκε σε νέο (τρίτο) Μνημόνιο. Στην περίπτωση της Πορτογαλίας, υπήρξαν κάποιες αναταράξεις του οικονομικού κλίματος ενόψει της πολιτικής αλλαγής στο τέλος του 2015, με τα επιτόκια των 10ετών ομολόγων να οδηγούνται σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα (Δ13), αλλά, έκτοτε, υπάρχει σημαντική βελτίωση του οικονομικού κλίματος και της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Η αριστερή κυβέρνηση που ανήλθε στην εξουσία, αν και χαλάρωσε λίγο τη λιτότητα, εξακολούθησε να ασκεί περιοριστική δημοσιονομική πολιτική και κατάφερε, μάλιστα, να βγάλει τη χώρα και από τη διαδικασία των υπερβολικών ελλειμμάτων. Στην Ελλάδα, αντιθέτως, οι δύο δείκτες διαμορφώνονται σήμερα σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2014, αν και εμφανίζουν απόκλιση μεταξύ τους, με τον δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης σε καθοδική τροχιά και τον δείκτη οικονομικού κλίματος (που επηρεάζεται και από τις

Δ10: Πραγματικό ΑΕΠ ανά εργαζόμενο - % μεταβολή (AMECO, 2016)

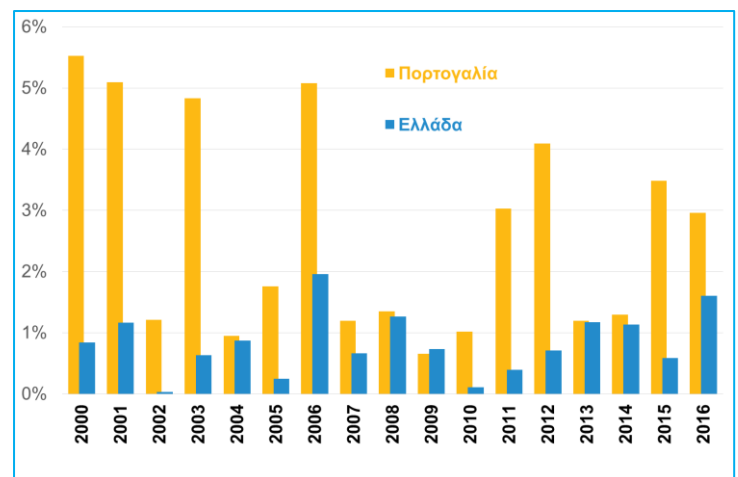

Σημ.: 2017 και 2018 προβλέψεις AMECO

Δ11: Πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία, 2000 = 100 (Eurostat, Δ' 3μηνο 2016)

Δ12: Ξένες άμεσες επενδύσεις ως % του ΑΕΠ (UNCTAD, 2016)

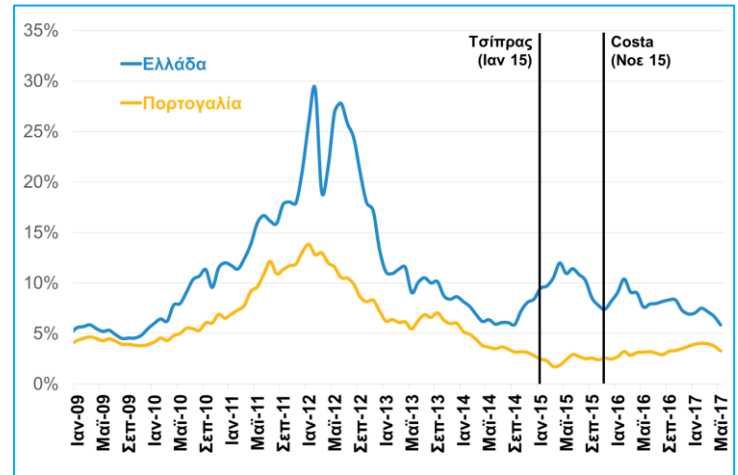

επιχειρηματικές προσδοκίες) να αποτυπώνει κάποια σχετική αισιοδοξία για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας (Δ14 και Δ15). Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα ανωτέρω είναι ότι οι πολιτικές εξελίξεις μπορεί να είναι καθοριστικές για την έκβαση των γεγονότων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μια αριστερή κυβέρνηση που επιδιώκει χαλάρωση της λιτότητας δεν μπορεί ταυτόχρονα να είναι και δημοσιονομικά συνεπής. Η ειδοποιός διαφορά, βεβαίως, είναι η ανάπτυξη. Χωρίς ανάπτυξη, η μείωση της λιτότητας και η δημοσιονομική συνέπεια είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθούν.

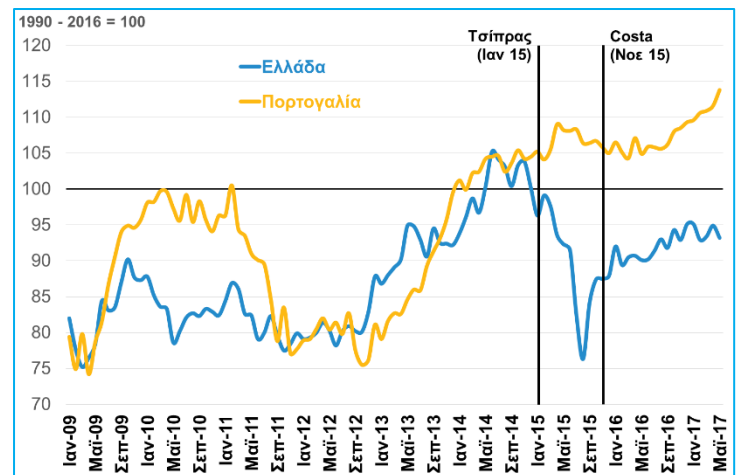
Στο πλαίσιο αυτό, ένα πρόσθετο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η αποταμίευση των νοικοκυριών ως ποσοστού του διαθέσιμου εισοδήματος που και στις δύο χώρες έχει υποχωρήσει. Στην Πορτογαλία βρίσκεται στο 4,4% από 10,4% πριν την κρίση, στην Ελλάδα στο -9,4% από 6,6% πριν την κρίση. Η έξοδος της Πορτογαλίας από το Μνημόνιο συμβαδίζει με μια ανακοπή της καθοδικής τάσης και με μια σταθεροποίηση του ποσοστού αποταμίευσης των νοικοκυριών, με την προσδοκία κάποιας ελαφράς ανάκαμψης, καθώς τα εισοδήματα σταθεροποιούνται και αυξάνονται. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η πτώση του ποσοστού αποταμίευσης των νοικοκυριών ήταν από την αρχή της κρίσης οξεία, και παραμένει οξεία (με κάποια προσπάθεια ανάκαμψης το 2014), χωρίς να εμφανίζει ενδείξεις σταθεροποίησης. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η αναπτυξιακή πορεία της χώρας είναι εν πολλοίς μέχρι σήμερα χωρίς κατεύθυνση, δηλαδή χωρίς σαφείς ενδείξεις εδραίωσης ανοδικών τάσεων στα εισοδήματα και την απασχόληση. Και, βεβαίως, είναι σε αρνητικό επίπεδο από το 2012 και μετά, με τα νοικοκυριά να στηρίζουν την κατανάλωση τους με πρόσβαση στις αποταμιεύσεις τους ή σε όλο και υψηλότερα επίπεδα φοροδιαφυγής (Δ16).

Η έξοδος της Πορτογαλίας από το Πρόγραμμα είχε προετοιμαστεί κατάλληλα πολύ πριν την εκπνοή του προγράμματος.

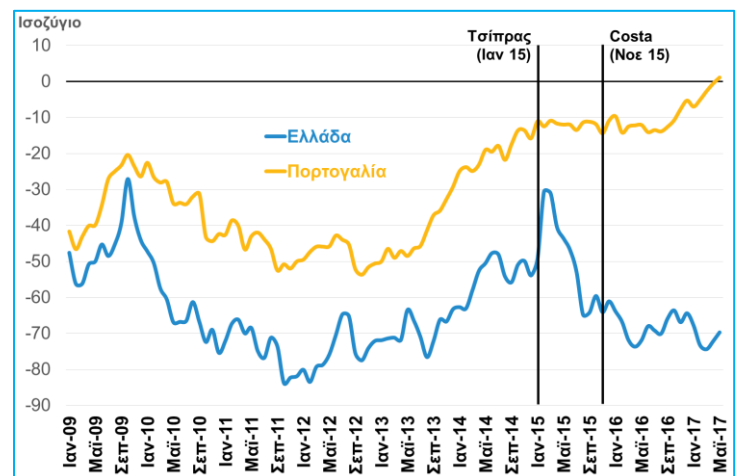
Δ13: Απόδοση δεκαετούς ομολόγου – μηνιαία στοιχεία (ECB, Μάιος 2017)

Δ14: Οικονομικό κλίμα – Ελλάδα και Πορτογαλία (EE-DG ECFIN, Μάιος 2017)

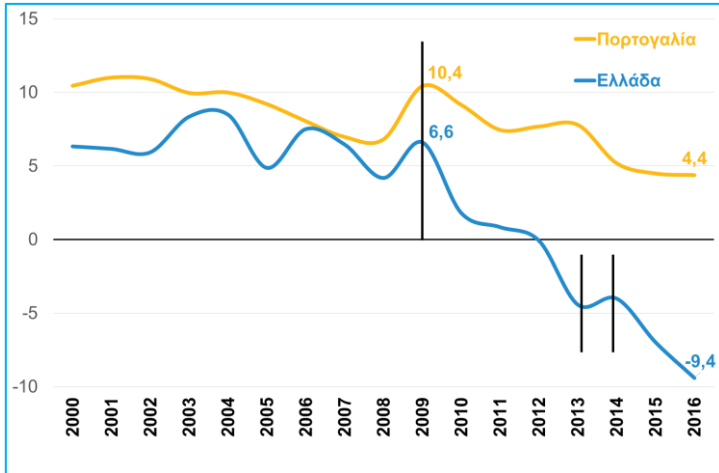

Δ15: Καταναλωτική εμπιστοσύνη – Ελλάδα και Πορτογαλία (EE-DG ECFIN, Μάιος 2017)

Δ16: Ποσοστό αποταμίευσης νοικοκυριών – Ελλάδα και Πορτογαλία (Eurostat, ετήσιοι εθνικοί λογαριασμοί κατά θεσμικό τομέα – Ελλάδα 2016: ΕΛΣΤΑΤ, τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί κατά θεσμικό τομέα, 2016)

Στη διάρκεια του προγράμματος 2011-2014, σε συνολικές χρηματοδοτικές ανάγκες €128,4 δισ., η Πορτογαλία, πέραν της πρόσβασης στις αγορές, συνεισέφερε ιδίου πόρους €19,9 δισ. (έσοδα αποκρατικοποιήσεων, χρήση κρατικών αποθεματικών, χρήση περιουσιακών στοιχείων ασφαλιστικών ταμείων και χρήση πόρων από φορείς της γενικής κυβέρνησης).

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι η Πορτογαλία εμφανίζει από το 2016 σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα (άνω του 2% του ΑΕΠ) που καλύπτουν κατά το ήμισυ περίπου τις πληρωμές τόκων και διατηρούν το δημοσιονομικό έλλειμμα κοντά στις 2 π.μ. περίπου, που είναι χαμηλότερο του επιπέδου του υπερβολικού ελλείμματος κατά Maastricht. Στην Ελλάδα, εάν τα πρωτογενή πλεονάσματα σταθεροποιηθούν στις 3,5 π.μ. του ΑΕΠ, θα καλύπτουν εξ ολοκλήρου τις πληρωμές τόκων, οδηγώντας σε μικρό πλεόνασμα το συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Αυτό θα συμβαίνει όμως

μέχρι το 2021, καθώς η εξυπηρέτηση του χρέους ωφελήθηκε πολλαπλώς, και για μία δεκαετία περίπου, από την αναδιάρθρωση του 2012 (PSI). Από το 2022 και μετά, το ελληνικό δημόσιο χρέος, προκαλεί ανάγκες για πληρωμή τόκων που δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν από τα πρωτογενή πλεονάσματα ή να αντληθούν από τις αγορές. Εξού και η ανάγκη περαιτέρω ελάφρυνσης του χρέους.

Στην απόφαση του Eurogroup της 15^{ης} Ιουνίου 2017 μνημονεύεται η δέσμευση της Ελλάδας να πετύχει και να διατηρήσει πρωτογενή πλεονάσματα 3,5 π.μ. του ΑΕΠ από το 2018 μέχρι και το 2022 και ελαφρώς υψηλότερα των 2 π.μ. του ΑΕΠ από το 2023 έως το 2060. Η απαραίτητη ελάφρυνση του χρέους θα υπολογισθεί δεδομένων των στόχων για πρωτογενή πλεονάσματα της ελληνικής κυβέρνησης και των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας. Θα περιλαμβάνει κάποια περαιτέρω επέκταση της μέσης σταθμισμένης διάρκειας των δανείων του EFSF (€141,8 δισ.) που δόθηκαν στο πλαίσιο χρηματοδότησης του 2^{ου} Μνημονίου μαζί με το PSI, η οποία ήδη ανέρχεται σε 32 χρόνια περίπου. Προβλέπεται, επίσης, η περαιτέρω μετάθεση πληρωμών τόκων και χρεολυσίων από 0 έως 15 χρόνια, όπως θα κριθεί απαραίτητο. Έτσι, θα εξομαλυνθεί η εξυπηρέτηση του χρέους μέχρι το 2060.

Αυτό, όμως, που έχει μεγάλη σημασία και για την ελληνική περίπτωση, είναι ότι η έξοδος της Πορτογαλίας από το Πρόγραμμα είχε προετοιμαστεί κατάλληλα πολύ πριν την εκπνοή του προγράμματος. Η Πορτογαλία βγήκε από το Πρόγραμμα το Μάιο του 2014 έχοντας ήδη αποκαταστήσει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβασή της στις αγορές. Για παράδειγμα, τον Οκτώβριο του 2012 κατάφερε να μετατρέψει ένα ομόλογο €3,76 δισ. που έληγε τον Σεπτέμβριο του 2013 (με απόδοση 3,1%) σε 3-ετές ομόλογο με λήξη τον Οκτώβριο του 2015 (με απόδοση 5,12%). Αυτή ήταν και η πρώτη της επιτυχία. Ακολούθως, τον Ιανουάριο του 2013, βγήκε στις μακροπρόθεσμες αγορές για πρώτη φορά, αυξάνοντας το ποσό κατά €2,5 δισ. ενός ομολόγου ύψους €6 δισ., που έληγε το 2017, με κόστος κάτω του 5%. Γενικότερα, το 2013, με δανεισμό €13,3 δισ., η Πορτογαλία κάλυψε τα 77% των χρεολυσίων και το 44% των χρηματοδοτικών αναγκών της, ενώ το 2014, με δανεισμό €13,4 δισ., κάλυψε το 100% των χρεολυσίων

και το 49% των χρηματοδοτικών αναγκών (**Δ18**). Σημειώνεται ότι ο δανεισμός αυτός πραγματοποιήθηκε με 10ετή επιτόκια ελαφρώς πάνω από 6% το 2013 και με μέσο επιτόκιο κάτω του 4% το 2014. Είναι, επίσης, χαρακτηριστικό ότι στη διάρκεια του προγράμματος 2011-2014, σε συνολικές χρηματοδοτικές ανάγκες €128,4 δισ., η Πορτογαλία, πέραν της πρόσβασης στις αγορές, συνεισέφερε ιδίους πόρους €19,9 δισ. (έσοδα αποκρατικοποιήσεων, χρήση κρατικών αποθεματικών, χρήση περιουσιακών στοιχείων ασφαλιστικών ταμείων και χρήση πόρων από φορείς της γενικής κυβέρνησης), με €79,3 δισ. να είναι το σύνολο της χρηματοδοτικής βοήθειας από τους Ευρωπαϊούς εταίρους (€52 δισ.) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (€27,4 δισ.).

Σημειώνεται ότι την τελευταία δόση ύψους €2,5 δισ. η Πορτογαλία απέφυγε να την εισπράξει ως ένδειξη απεξάρτησης από την επίσημη χρηματοδότηση, ενώ

Την τελευταία δόση ύψους €2,5 δισ. η Πορτογαλία απέφυγε να την εισπράξει ως ένδειξη απεξάρτησης από την επίσημη χρηματοδότηση, ενώ είχε ήδη ξεκινήσει να αποπληρώνει πρόωρα το ΔΝΤ.

είχε ήδη ξεκινήσει να αποπληρώνει πρόωρα το ΔΝΤ. Αυτό, όμως, το οποίο, εδραίωσε πέραν πάσης αμφισβήτησης, την εικόνα μιας δημοσιονομικά πειθαρχημένης Πορτογαλίας στην αγορά κεφαλαίων, και βοήθησε ταυτόχρονα στη δραστική μείωση του επιτοκίου δανεισμού το 2014, ήταν το γεγονός ότι η Πορτογαλία βγήκε από το Πρόγραμμα έχοντας

Δ17: Ελλάδα: χρηματοδοτικές ανάγκες και πηγές, Αυγ. 2015 – Αυγ. 2018 (*Ναυτεμπορική, 22/06/2017 και εκτιμήσεις ΣΕΒ*)

(€ δισ.)	2015 (Αυγ – Δεκ)	2016	2017	2018 (Ιαν – Αυγ)	Σύνολο
Πρωτογενές πλεόνασμα (-)	2,4	-3,9	-1,8	-3,7	-7
Πληρωμή τόκων	1,1	5,7	5,4	4,4	16,6
Πληρωμές χρεολυσίων	13,4	7,5	11,9	3,9	36,8
Πληρωμή ληξιπρόθεσμων	0,4	3,1	3,5	3,5	10,4
Εξόφληση repos	0,0	0,0	0,0	3,5	3,5
Χρηματοδοτικές ανάγκες	17,3	12,4	19,1	11,5	60,3
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	0,0	0,5	4,1	1,1	5,7
Ίδιοι πόροι και λοιπά (χρήση: -)	1,3	1,6	1,4	-3,0	1,3
Χρηματοδοτική στήριξη	15,8	10,3	13,5	13,4	53,0
Αποθεματικά	2,2	3,2	5,6	9	9

Δ18: Πορτογαλία: χρηματοδοτικές ανάγκες και πηγές, 2011 – 2014 (Αυγ.) (*EU financial assistance to Portugal, The Economic Adjustment Programme for Portugal Eleventh Review, Απρ. 2014*)

(€ δισ.)	2011 (Ιουν – Δεκ)	2012	2013	2014	2011 - 2014
Έλλειμμα	11,5	13,3	11,4	13,7	49,8
Χρεολύσια (1)	9,5	27,8	17,2	13,4	68,0
Στήριξη τραπεζών (2)	1,0	7,5	1,6	0,5	10,6
Χρηματοδοτικές ανάγκες	22,0	48,6	30,2	27,6	128,4
Πρόσβαση στις αγορές	-6,4	8,9	13,3	13,4	29,1
Ίδιοι πόροι (3)	-5,7	12,3	6,9	6,4	19,9
Χρηματοδοτική στήριξη (ΔΝΤ) (4)	34,1 (13,1)	27,5 (8,2)	10,0 (3,4)	7,8 (2,7)	79,3 (27,4)

Πηγές: Πορτογαλικές αρχές και εκτιμήσεις της ΕΕ

- Κεντρική κυβέρνηση εξαιρουμένων των έντοκων γραμματειών
- Για το 2011 πληρωμές στο μηχανισμό Bank Solvency Support Facility (BSSF), για το 2012-2014 περιλαμβάνονται οι πραγματικές ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών.
- Περιλαμβάνονται έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις, χρήση αποθεματικών, στοιχεία ενεργητικού των συνταξιοδοτικών ταμείων και εννοποίηση της ταμειακής διαχείρισης των φορέων γενικής κυβέρνησης.
- Τα ποσά δεν αθροίζονται στα €26 δισ., λόγω μεταβολών στην ισοτιμία EUR-SDR σε σύγκριση με την αρχή του προγράμματος. Τα ποσά είναι σε ονομαστικές τιμές σε EUR.

αποθεματοποιήσει ρευστά διαθέσιμα συνολικού ύψους €15,6 δισ. Το αποθεματικό αυτό ήταν αρκετά υψηλό, ώστε να καλύψει το εναπομείναν δημοσιονομικό έλλειμμα του 2014 μετά το πέρας του Προγράμματος (Μάιος 2014), και ολόκληρο το προσδοκώμενο δημοσιονομικό έλλειμμα του 2015.

Η Πορτογαλία βγήκε από το Πρόγραμμα έχοντας αποθεματοποιήσει ρευστά διαθέσιμα συνολικού ύψους €15,6 δισ. Το αποθεματικό αυτό ήταν αρκετά υψηλό, ώστε να καλύψει το εναπομείναν δημοσιονομικό έλλειμμα του 2014 μετά το πέρας του Προγράμματος (Μάιος 2014), και ολόκληρο το προσδοκώμενο δημοσιονομικό έλλειμμα του 2015.

Κάτι ανάλογο είχε συμβεί και στην περίπτωση της Ιρλανδίας και κάτι ανάλογο θα πρέπει να συμβεί και στην περίπτωση της Ελλάδας. Είναι γι' αυτό σημαντικό να επιδιωχθεί η επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων το 2017 και το 2018, ώστε να ενισχυθεί η πιθανότητα επίτευξης των στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2018-2021, όπως ήδη έχουν ανακοινωθεί. Υπενθυμίζεται ότι το ΜΠΔΣ προβλέπει πρωτογενή πλεονάσματα 4,2%, 4,6% και 5,5% του ΑΕΠ στο βασικό σενάριο, και 5,5%, 6,9% και 7,8% του ΑΕΠ στο σενάριο μαζί με τις παρεμβάσεις επιβάρυνσης (μείωση συντάξεων το 2019 και μείωση αφορολογήτου το 2020), για το 2019, 2020 και 2021 αντιστοίχως (βλ. [Εβδομαδιαίο Δελτίο ΣΕΒ 08 Ιουνίου 2017](#)). Τα μεγέθη αυτά είναι πολύ μεγαλύτερα του μεσοπρόθεσμου στόχου για πρωτογενή πλεονάσματα ύψους 3,5 π.μ. του ΑΕΠ. Ταυτόχρονα, είναι εξίσου σημαντικό, ή και ακόμη σημαντικότερο, το πρωτογενές πλεόνασμα (πέραν του στόχου) που επιτεύχθηκε το 2016, και, ενδεχομένως, και τυχόν τα αντίστοιχα πλεονάσματα το 2017 και 2018, να μην καταλήξουν σε παροχές. Αυτό είναι απαραίτητο σε μια προσπάθεια να κτισθούν

αποθεματικά τα οποία θα διασφαλίσουν την πρόσβαση του ελληνικού δημοσίου στις αγορές σε σχετικώς ικανοποιητικά (βιώσιμα) επιτοκιακά επίπεδα. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι η ανανέωση όλων των δανείων που λήγουν από εδώ και πέρα και, που ως επί το πλείστον βρίσκονται στα χαρτοφυλάκια των ευρωπαϊών εταιρών, θα γίνεται σε επιτόκια αγοράς που κατά κανόνα θα είναι υψηλότερα. Συνεπώς, είναι εκ των ουκ άνευ η πρόσβαση στις αγορές να γίνεται με όσο το δυνατόν χαμηλότερα επιτόκια.

Στο πλαίσιο αυτό, η απόφαση του Eurogroup της 15^{ης} Ιουνίου 2017 αναγνωρίζει την αναγκαιότητα δημιουργίας ενός σημαντικού αποθεματικού ρευστότητας ώστε να υποβοηθηθεί η έξοδος της χώρας στις αγορές. Και προς αυτή την κατεύθυνση, η απόφαση επισημαίνει τη δέσμευση των Ευρωπαίων όπως μέρος των μελλοντικών εκταμιεύσεων του Προγράμματος να κατευθύνονται στη δημιουργία ενός αποθεματικού ρευστότητας ικανού να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και έτσι να διευκολύνει την πρόσβαση της Ελλάδας στις αγορές.

Είναι σημαντικό, ή και ακόμη σημαντικότερο, το πρωτογενές πλεόνασμα (πέραν του στόχου) που επιτεύχθηκε το 2016, και, ενδεχομένως, και τυχόν τα αντίστοιχα πλεονάσματα το 2017 και 2018, να μην καταλήξουν σε παροχές. Αυτό είναι απαραίτητο σε μια προσπάθεια να κτισθούν αποθεματικά τα οποία θα διασφαλίσουν την πρόσβαση του ελληνικού δημοσίου στις αγορές σε σχετικώς ικανοποιητικά (βιώσιμα) επιτοκιακά επίπεδα.

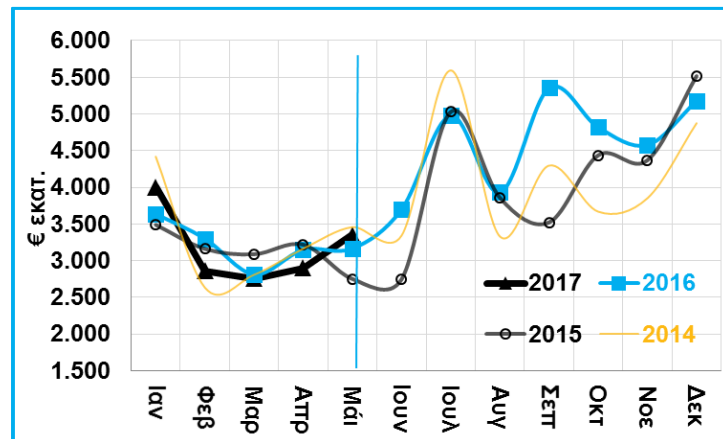
Οικονομικές εξελίξεις

Εκτέλεση προϋπολογισμού: Τον Μάιο 2017 το πρωτογενές πλεόνασμα της κεντρικής κυβέρνησης ξεπέρασε, για άλλο ένα μήνα, τις περυσινές επιδόσεις (€1,8 δισ. αντί €1,45 δισ. πέρυσι) και το στόχο (€1 δισ.). Το αποτέλεσμα αυτό προέκυψε καθώς συνεχίστηκε η συγκράτηση των πρωτογενών δαπανών σε επίπεδα κάτω των εκτιμήσεων, με αποτέλεσμα για το σύνολο του 5μηνου η συγκράτηση των ταμειακών πρωτογενών δαπανών της κεντρικής κυβέρνησης να ανέλθει σε €763 εκατ. Σημειώνεται ότι μετά την αλλαγή του ορισμού των πρωτογενών δαπανών από τον Ιανουάριο 2017,

συμπεριλαμβάνονται σε αυτές και οι καταπτώσεις εγγυήσεων, αναλήψεις χρεών άλλων φορέων γενικής κυβέρνησης και οι δαπάνες για εξοπλιστικά προγράμματα. Τα σχετικά ποσά στο 5μηνο του 2016 ανήλθαν σε €1,2 δισ., ενώ στο 5μηνο 2017 σε €864 εκατ., που είναι πολύ κοντά στο στόχο που έχει θέσει ο προϋπολογισμός. Στον Πίνακα (Δ20) και χάρη συγκρισιμότητας με τα στοιχεία προηγούμενων ετών, αυτά τα ποσά αφαιρούνται από τις πρωτογενείς δαπάνες. Αν όμως συνυπολογιστεί η εξέλιξη σε αυτά τα μεγέθη, η συγκράτηση των πρωτογενών δαπανών σε σύγκριση με πέρυσι ενισχύεται περαιτέρω κατά €315 εκατ.

Την ίδια ώρα η αδυναμία των καθαρών εσόδων συνεχίζει να υποβόσκει, τουλάχιστον για την ώρα αλλά, πρέπει να τονιστεί, με προοπτικές ανατροπής τους επόμενους μήνες. Ναι μεν τα καθαρά έσοδα του 5μήνου κινούνται ακριβώς στο ύψος των εκτιμήσεων

Δ19: Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού μετά την αφαίρεση εσόδων αποκρατικοποιήσεων, μερίσματος ΤτΕ & καταβολής ANFA / SMP από την ΤτΕ (Υπουργείο Οικονομικών, Μάιος 2017)

(εκτέλεση €17,9 δισ. έναντι πρόβλεψης €17,9 δισ.), αλλά ακόμα και αν ληφθούν υπόψη οι κατά πολύ υψηλότερες επιστροφές φόρων του 2017 (€1,6 δισ. έναντι €1,2 δισ. στο 5μηνο του 2016) και το γεγονός ότι τα υψηλά έσοδα από το μέρισμα της ΤτΕ και τα ANFA/SMP που καταβάλλει η ΤτΕ έχουν υποχωρήσει ελαφρά το 2017 σε σχέση με το 2016, η σταθερότητα αυτή των εσόδων εξαρτάται κυρίως από τα μεγάλα έσοδα αποκρατικοποιήσεων του 2017. Όμως, η αδυναμία αυτή ενδέχεται να εξομαλυνθεί τους επόμενους μήνες, στους οποίους θα αρχίσει να επιταχύνεται η είσπραξη φόρων εισοδήματος και περιουσίας, καθώς και ΦΠΑ κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Ήδη τον Μάιο, για πρώτη φορά από τον Φεβρουάριο, τα έσοδα μετά την αφαίρεση όλων των εκτάκτων και των επιστροφών ξεπέρασε τα αντίστοιχα έσοδα του Μαΐου (€3,17 δισ. τον Μάιο 2016 και €3,35 δισ. τον Μάιο 2017, Δ19).

Ισοζύγιο κ.π. (*)	Ιανουάριος - Μάιος					
	2016	2017	Δ %	Στόχος	Δ€ με στόχο	Δ % με στόχο
€ εκατ.						
Καθαρά έσοδα τ.π. (*)	16.013	14.913	-6,9%	14.470	443	3,1%
Έσοδα ΠΔΕ	1.945	767	-60,6%	763	4	0,5%
Πρωτ. δαπάνες τ.π. πλην τόκων (**)	15.487	15.223	-1,7%	15.986	-763	-4,8%
Δαπάνες άμυνας, ανάληψης χρεών κλπ	1.179	864	-26,7%	892	-28	-3,1%
Δαπάνες ΠΔΕ	1.114	755	-32,2%	755	0	0,0%
Πρωτογενές αποτέλεσμα κ.π. (*)	251	-200	-179,7%	-992	792	-179,8%
Ισοζύγιο κ.π. (*)	-2.854	-3.282	15,0%	-5.377	2.095	-139,0%

Δ20: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού (Υπουργείο Οικονομικών, Μάιος 2017)

(*) έχουν αφαιρεθεί €963 εκατ. έσοδα αποκρατικοποιήσεων, και από τον στόχο €1,3 δισ που αφορούν κυρίως την παραχώρηση των αεροδρομίων, και αντίστοιχα €52 εκατ. το 2016. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί €345 εκατ. από ANFA/SMP όπως και πληρωμή €734 εκατ. μέρισμα της ΤτΕ, και αντίστοιχα €375 ANFA/SMP για το 2016 καθώς και το μέρισμα της ΤτΕ €776 εκατ. (**) Έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για καταπτώσεις εγγυήσεων, ανάληψη χρέους και άμυνα (€864 εκατ. φέτος και €892 από τον στόχο ώστε να συνεχίσει η συγκρισιμότητα των στοιχείων με τα προηγούμενα έτη.

Ισοζύγιο πληρωμών: Επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των εξαγωγών αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία και άνοδο των εισπράξεων από τουρισμό και μεταφορές κατά τον Απρίλιο του 2017 δείχνουν τα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος. Αναλυτικότερα, το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών μειώθηκε κατά €196 εκατ. σε σύγκριση με εκείνο του Απριλίου του 2016, λόγω της μείωσης κυρίως του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων και σε μικρότερο βαθμό του ισοζυγίου των αγαθών χωρίς καύσιμα. Οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα σε τρέχουσες τιμές δεν μεταβλήθηκαν σημαντικά, ενώ περιορίστηκαν κατά -2,6% σε σταθερές τιμές. Επιπρόσθετα, διευρύνθηκε το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών λόγω της αύξησης των καθαρών εισπράξεων από μεταφορές, ενώ το πλεόνασμα του ταξιδιωτικού ισοζυγίου περιορίστηκε, παρά την άνοδο των αφίξεων μη κατοίκων ταξιδιωτών κατά 12% και την άνοδο των σχετικών εισπράξεων κατά 11,3%, λόγω της αύξησης των πληρωμών στο εξωτερικό κατά +38,1%.

Συνολικά, κατά την περίοδο Ιαν-Απρ 2017, οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία εμφανίζουν άνοδο +5,6% και οι αντίστοιχες εισαγωγές +4,9%. Παρόλα αυτά, το συνολικό ισοζύγιο αγαθών διευρύνθηκε κατά €742 εκατ. περίπου (+13,5%), κυρίως λόγω της αύξησης του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων (Δ21). Σημειώνεται ότι οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα παρουσίασαν άνοδο κατά +3,5% σε σταθερές τιμές και οι αντίστοιχες εισαγωγές κατά +4%. Παράλληλα, το διάστημα Ιαν – Απρ 2017 οι εισπράξεις από τουρισμό αυξήθηκαν κατά +2,4% και οι αφίξεις κατά +3,2%. Οι εισπράξεις από μεταφορές παρουσιάζουν επίσης μεγάλη άνοδο (+18,9%), η οποία όμως οφείλεται στην επίδραση βάσης καθώς το αντίστοιχο διάστημα το 2016 είχε σημειωθεί πτώση -45,9%. Έτσι το διάστημα Ιαν – Απρ 2017 ανήλθαν στα €2,7 δισ., από €2,3 δισ. το διάστημα Ιαν – Απρ 2016 και €4,2 δισ. το διάστημα Ιαν – Απρ 2015. Την ίδια περίπου εικόνα παρουσιάζουν και οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες (αύξηση +38,3% το διάστημα Ιαν – Απρ 2017, έναντι μείωσης -28,1% το αντίστοιχο διάστημα το 2016), ενώ το συνολικό πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών ανήλθε

στα €1,68 δισ., από €1,24 δισ. το πρώτο τετράμηνο του 2016 (+35,7%). Τέλος, το πλεόνασμα στο ισοζύγιο κεφαλαίων περιορίστηκε κατά €442,5 εκατ., κυρίως ως αποτέλεσμα της πτώσης των εισροών από την ΕΕ (-35%), και το συνολικό έλλειμα τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε στα €2,76 δισ. (+7,5%).

Δ21: Βασικά μεγέθη ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (Τράπεζα της Ελλάδος, Μαρ. 2017)

	(€ εκατ.)		%Δ
	2016	2017	
Ισοζύγιο αγαθών	-5.493,7	-6.235,6	13,5%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	5.882,5	6.210,4	5,6%
Εξαγωγές καυσίμων	1.643,8	2.709,6	64,8%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	10.515,3	11.035,2	4,9%
Εισαγωγές καυσίμων	2.371,0	4.032,3	70,1%
Εισαγωγές πλοίων	160,4	148,8	-7,2%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	4.270,8	5.115,7	19,8%
Τουρισμός	973,6	996,9	2,4%
Μεταφορές	2.273,1	2.702,9	18,9%
Άλλες υπηρεσίες	1.024,1	1.416,0	38,3%
Εισροές από ΕΕ	1.304,7	848,1	-35,0%
Τρέχουσες	552,9	580,0	4,9%
Κεφαλαιακές	751,8	268,2	-64,3%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	-2.568,6	-2.760,5	7,5%

* περιλαμβάνονται κεφαλαιακές μεταβιβάσεις

Βιομηχανία: Ανακόπηκε τον Απρίλιο του 2017 η άνοδος του κύκλου εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών, παρουσιάζοντας πτώση -6,5% σε σύγκριση με τον Απρίλιο του 2016, έπειτα από άνοδο +2,6% σε ετήσια βάση το 1^ο τρίμηνο του 2017. Οι πωλήσεις της μεταποίησης χωρίς τον κλάδο διύλισης πετρελαίου, ακολουθούν ανάλογη περίπτωση πορεία με τον όγκο παραγωγής, η άνοδος του οποίου επίσης ανακόπηκε τον Απρίλιο του 2017 (-1,6% έπειτα από άνοδο +4,9% το 1^ο τρίμηνο του 2017). Η πτώση αυτή αναμένεται να είναι πρόσκαιρη, δεδομένης της ανόδου των εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία και της παραγωγής στη μεταποίηση χωρίς καύσιμα το 1^ο τρίμηνο του 2017 (+7,4% και +4,9% αντίστοιχα σε όρους όγκου) και οφείλεται στην επιδείνωση του κλίματος που προκάλεσε η καθυστέρηση της 2^{ης} αξιολόγησης.

Από τους 23 κλάδους της μεταποίησης (πλην πετρελαιοειδών), οι 19 εμφανίζουν απώλειες τον Απρίλιο του 2017, με τις μεγαλύτερες μειώσεις του κύκλου εργασιών να παρατηρούνται στους κλάδους παραγωγής καπνού (-29,8%), εκτυπώσεων (-26,5%), λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (-24,6%) και

κατασκευής Η/Υ (-24,2%). Από τους κλάδους με τη μεγαλύτερη συμβολή στον δείκτη της μεταποίησης, τα τρόφιμα, τα ποτά, τα χημικά και τα μη μεταλλικά ορυκτά σημείωσαν απώλειες (-7,1%, -7,2%, -9,7% και -8,0% αντίστοιχα), ενώ οι πωλήσεις στον κλάδο παραγωγής βασικών μετάλλων κινήθηκαν ανοδικά (+9,9%) για 8^ο συνεχόμενο μήνα.

Αντίθετα με τους περισσότερους κλάδους, οι πωλήσεις στον κλάδο διύλισης πετρελαίου αυξήθηκαν σημαντικά τον Απρίλιο του 2017 (+50,8%), κυρίως ως αποτέλεσμα της ανόδου των τιμών καυσίμων, γεγονός το οποίο συνέβαλε στην αύξηση του γενικού δείκτη κύκλου εργασιών στη βιομηχανία κατά +10,7% και αντικατοπτρίζεται στην αύξηση των βιομηχανικών πωλήσεων στην εξωτερική αγορά, την ώρα που στην εγχώρια αγορά ο γενικός δείκτης παρουσιάζει μικρή υποχώρηση (Δ22 και Δ23). Σημειώνεται ότι ο κλάδος των πετρελαιοειδών συμβάλει κατά 33,4% στη μεταβολή του γενικού δείκτη.

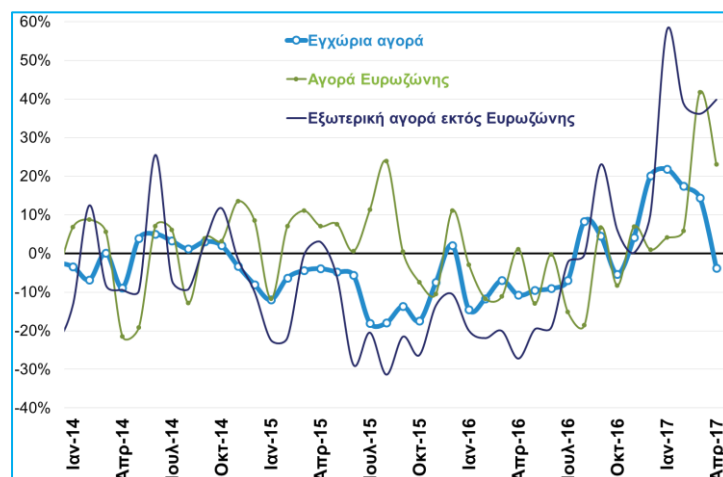
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Απρ 2017, ο κύκλος εργασιών στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει άνοδο +2,6%, έναντι μείωσης -1,9% το αντίστοιχο διάστημα το 2016, με τις πωλήσεις στους περισσότερους κλάδους να κινούνται σε θετικό έδαφος. Μεταξύ αυτών, αξιόλογες αυξήσεις σημειώνονται στους κλάδους βασικών μετάλλων και μη μεταλλικών ορυκτών (+7,9% και +11,3% αντίστοιχα), ενώ οι πωλήσεις στους κλάδους τροφίμων και ποτών αυξήθηκαν κατά +0,7% και +0,2% αντίστοιχα.

Κατασκευές: Αύξηση για 4^ο συνεχόμενο τρίμηνο παρουσίασε ο δείκτης παραγωγής στις κατασκευές το 1^ο τρίμηνο του 2017, με το ρυθμό ανόδου ωστόσο να παρουσιάζει επιβράδυνση. Πιο αναλυτικά, ο γενικός δείκτης σημείωσε αύξηση +8,6%, έναντι μείωσης -8,1% το 1^ο τρίμηνο του 2015. Στη μεταβολή αυτή συνέβαλαν θετικά οι κατασκευές υποδομών (+27,7%), ενώ αντίθετα η παραγωγή στις κατασκευές κτιρίων μειώθηκε (-12,3%, Δ24). Σημειώνεται ότι το 1^ο τρίμηνο του 2017, οι επενδύσεις σε κατοικίες και λοιπές κατασκευές μειώθηκαν κατά -11,2% και -10,2% αντίστοιχα.

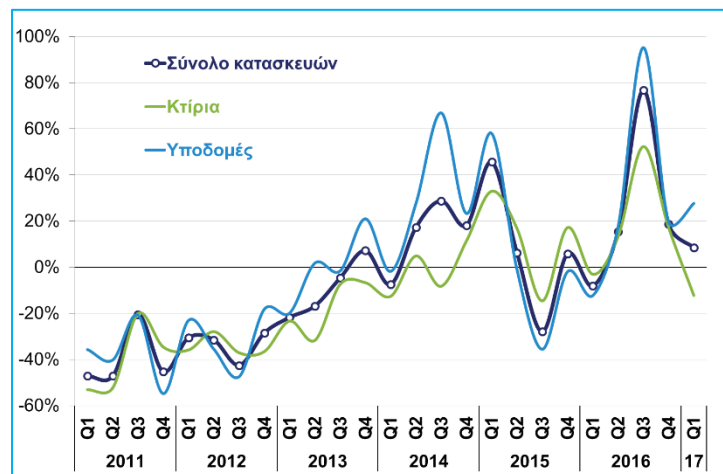
Δ22: Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία και τιμές πετρελαίου – ετήσια % μεταβολή (ΕΛΣΤΑΤ, Απρίλιος 2017, Τιμές πετρελαίου: FT, Μάιος 2017)

Δ23: Κύκλος εργασιών στη βιομηχανία στην εγχώρια και στην εξωτερική αγορά – ετήσια % μεταβολή (ΕΛΣΤΑΤ, Απρίλιος 2017)

Δ24: Δείκτης παραγωγής στις κατασκευές (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017)

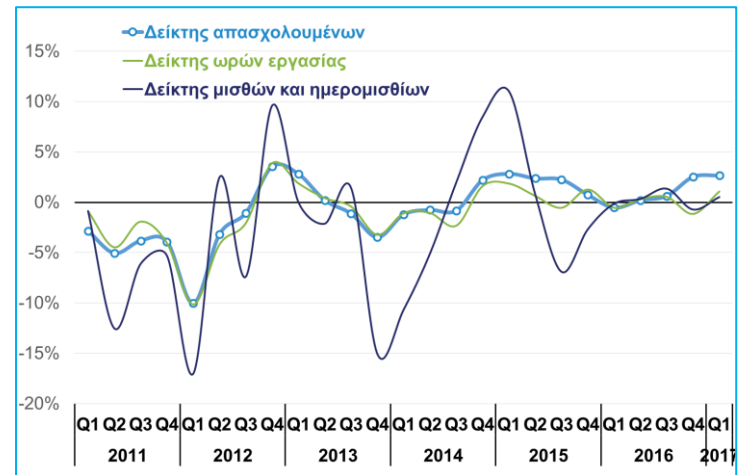

Λιανικό εμπόριο: Η άνοδος του όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων κατά το 1^ο τρίμηνο του 2017 (+2,4%, έναντι μείωσης -2% το 1^ο τρίμηνο του 2016), καθώς και η βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο, ιδίως τον Ιανουάριο του 2017, είχαν θετική επίπτωση στον δείκτη απασχολουμένων του κλάδου. Ειδικότερα, από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 1^ο τρίμηνο του 2017 οι δείκτες απασχολουμένων, ωρών εργασίας και μισθών και ημερομισθίων στο λιανικό εμπόριο παρουσίασαν άνοδο +2,7%, +1,1% και +0,5% αντίστοιχα σε σύγκριση με το 1^ο τρίμηνο του 2016 (έναντι μείωσης -0,5%, -0,5% και -0,1% αντίστοιχα το 1^ο τρίμηνο του 2016 σε σύγκριση με το 1^ο τρίμηνο του 2015), διαμορφώνοντας μια ελαφρά ανοδική τάση, από το 3^ο τρίμηνο του 2016 (**Δ25**), η οποία υποστηρίζεται σε μεγάλο βαθμό και από την άνοδο του τουρισμού.

Υπηρεσίες: Μικτή εικόνα παρουσιάζει ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες το 1^ο τρίμηνο του 2017, με πολλούς κλάδους να κινούνται έντονα ανοδικά, την ώρα που άλλοι κλάδοι χάνουν μέρος της δυναμικής των πωλήσεών τους. Πιο αναλυτικά, αξιόλογες αυξήσεις καταγράφονται στις νομικές και λογιστικές δραστηριότητες (+9,6%), την πληροφορική (+7,9%) και τις υπηρεσίες προς επιχειρήσεις (+7,3%), καθώς επίσης και στα ταχυδρομεία και τις ταχυμεταφορές (+3,1%), ενώ απώλειες εμφανίζουν οι εκδοτικές δραστηριότητες (-22,6%), η επεξεργασία δεδομένων (-18,9%), οι υπηρεσίες αρχιτεκτόνων και μηχανικών (-3,4%) και οι υπηρεσίες διαφήμισης και έρευνας αγοράς (-2,3%, **Δ26**).

Δ25: Ετήσια μεταβολή δεικτών απασχόλησης, ωρών εργασίας και μισθών και ημερομισθίων στο λιανικό εμπόριο (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017)

Την ίδια ώρα, σε θετικό έδαφος κινούνται το 1^ο τρίμηνο του 2017 οι δείκτες κύκλου εργασιών στον τουρισμό (+0,9%, έναντι μείωσης -11% το 1^ο τρίμηνο του 2016) και στις χερσαίες και αεροπορικές μεταφορές (+8,5% και +3,5% αντίστοιχα, έναντι μείωσης -3,3% και αύξησης +6,3% αντίστοιχα το 1^ο τρίμηνο του 2016). Αντίθετα, ο δείκτης κύκλου εργασιών στις θαλάσσιες μεταφορές υποχώρησε (-13,2%) για 4^ο συνεχόμενο τρίμηνο, παρά τη σημαντική βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στον κλάδο (**Δ27**, **Δ28**, **Δ29** και **Δ30**).

Σημειώνεται ότι οι προσδοκίες των επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών κινούνται ανοδικά από τον Ιανουάριο του 2017, ενώ τον Μάιο βρίσκονταν στο υψηλότερο επίπεδο από τον Νοέμβριο του 2014,

	2016	Α' 3μηνο 2016	Α' 3μηνο 2017
Ταχυδρομεία και ταχυμεταφορές	-2,7%	-2,4%	3,1%
Εκδοτικές δραστηριότητες	-8,3%	-16,1%	-22,6%
Τηλεπικοινωνίες	0,5%	-1,7%	0,7%
Πληροφορική	8,8%	7,6%	7,9%
Επεξεργασία δεδομένων	-16,1%	-8,7%	-18,9%
Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	-2,2%	-7,4%	9,6%
Παροχή συμβουλών διαχείρισης	-19,7%	-19,7%	-1,5%
Αρχιτέκτονες και μηχανικοί	-9,1%	5,0%	-3,4%
Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	-5,9%	-10,5%	-2,3%
Άλλες επαγγελματικές δραστηριότητες	-8,8%	-9,9%	7,9%
Δραστηριότητες σχετικές με την απασχόληση	17,8%	13,9%	4,2%
Παροχή προστασίας	0,2%	5,9%	-2,5%
Υπηρεσίες καθαρισμού	-23,0%	-21,2%	-2,4%
Υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις	15,2%	4,0%	7,3%

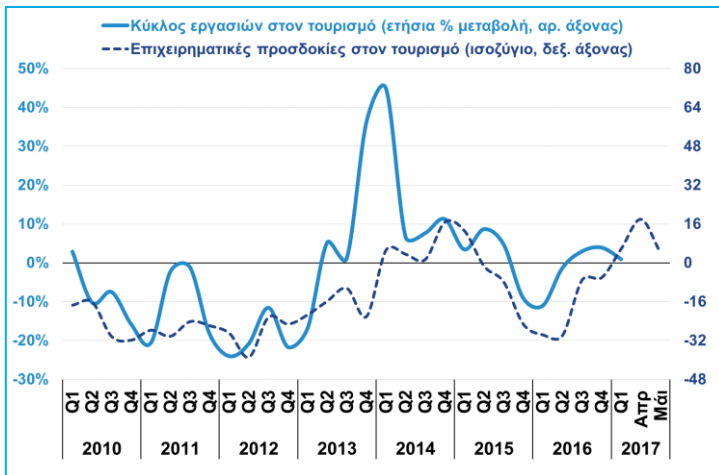
Δ26: Δείκτες κύκλου εργασιών στον τομέα των υπηρεσιών (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017)

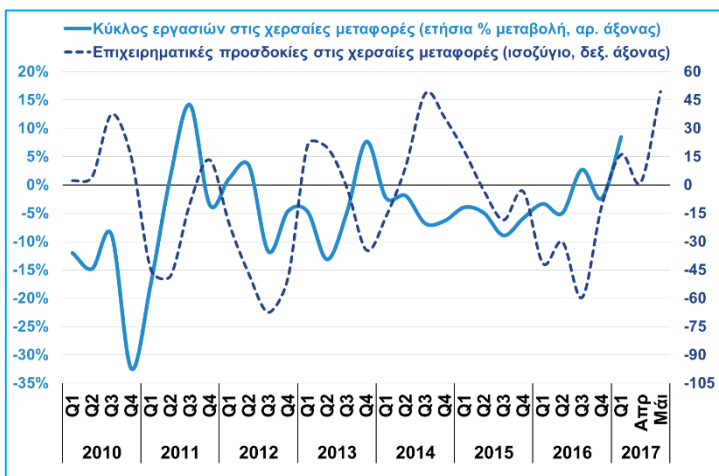
γεγονός το οποίο αποτελεί θετική ένδειξη για την πορεία της δραστηριότητας το επόμενο διάστημα.

Ναυτιλία: Παρά τη μείωση του κύκλου εργασιών στον κλάδο των θαλάσσιων μεταφορών το 1^ο τρίμηνο του 2017, θετικά είναι τα μηνύματα από την εξέλιξη της δύναμης του εμπορικού στόλου, ο οποίος αυξήθηκε κατά +0,2% τον Απρίλιο του 2017. Συγκεκριμένα, η δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου ανήλθε στα 1.851 πλοία (έναντι 1.847 πλοίων τον αντίστοιχο μήνα του 2016), εκ των οποίων 440 φορτηγά, 526 δεξαμενόπλοια, 636 επιβατηγά και 249 λοιπά πλοία.

Δ27: Κύκλος εργασιών και επιχειρηματικές προσδοκίες στον τουρισμό (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017, ΕΕ-DG ECFIN, Μάιος 2017)

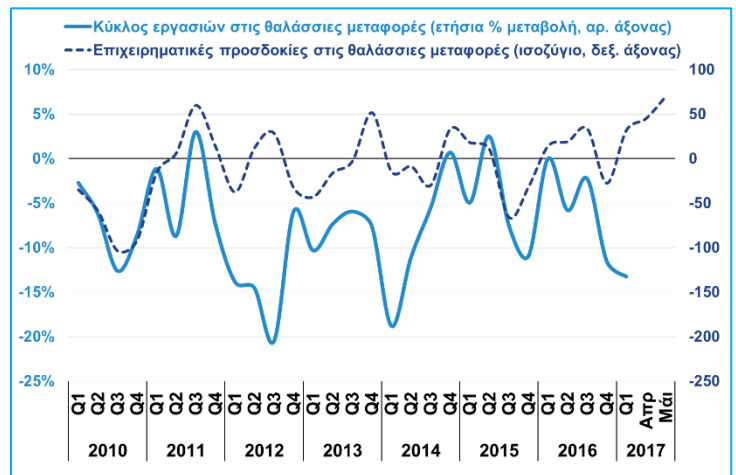
Δ28: Κύκλος εργασιών και επιχειρηματικές προσδοκίες στις χερσαίες μεταφορές (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017, ΕΕ-DG ECFIN, Μάιος 2017)

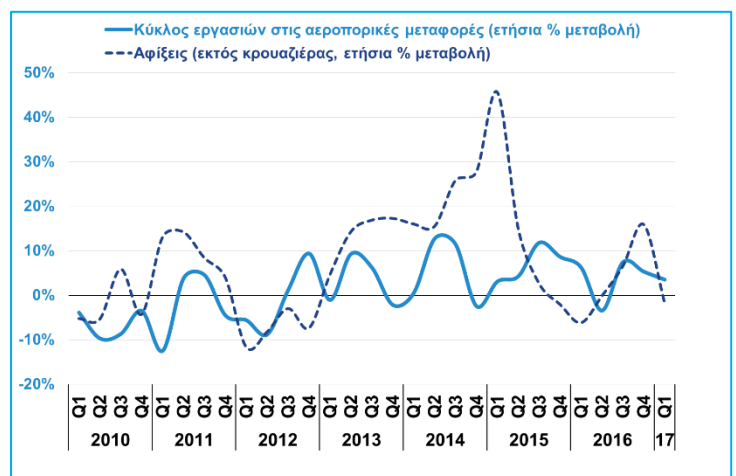
Παράλληλα, η ολική χωρητικότητα (άνω των 100 ΚΟΧ) ενισχύθηκε κατά 0,5% έναντι κάμψης 0,7% τον Απρίλιο του 2016.

Τα στοιχεία αυτά, σε συνδυασμό με την σταδιακή αποκατάσταση των εισπράξεων από τις μεταφορές, όπως αποτυπώνονται στο ισοζύγιο πληρωμών, δείχνουν ότι οι μεγάλες αναταράξεις στην ελληνική ναυτιλία που δημιούργησε η επιβολή των capital controls το καλοκαίρι του 2015, αρχίζουν να εξομαλύνονται.

Δ29: Κύκλος εργασιών και επιχειρηματικές προσδοκίες στις θαλάσσιες μεταφορές (ΕΛΣΤΑΤ, Α' 3μηνο 2017, ΕΕ-DG ECFIN, Μάιος 2017)

Δ30: Κύκλος εργασιών στις αεροπορικές μεταφορές και τουριστικές αφίξεις (ΕΛΣΤΑΤ, Τράπεζα της Ελλάδος, Α' 3μηνο 2017)

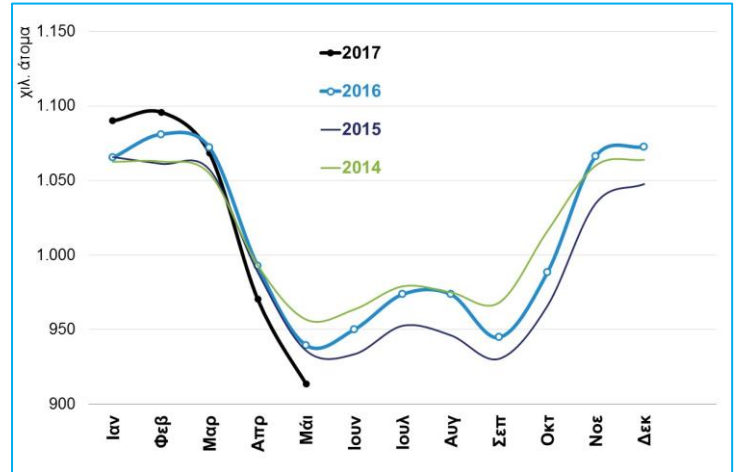

Αγορά εργασίας: Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων μειώθηκε στους 913,5 χιλ. τον Μάιο του 2017, από 970,3 χιλ. τον προηγούμενο μήνα και 939,6 χιλ. τον Μάιο του 2016. Η μείωση αυτή ακολουθεί την εποχικότητα των προηγούμενων ετών (**Δ31**) και υποστηρίζεται κυρίως από τις θετικές επιδόσεις του τουρισμού, καθώς και από τα προγράμματα που υλοποιούνται από τον ΟΕΑΔ, ιδίως τα προγράμματα κοινωφελούς απασχόλησης. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με δημοσιεύματα στον τύπο, τα προγράμματα απασχόλησης για το α' τρίμηνο του 2017 θα απορροφήσουν 56.000 άτομα, ενώ στο πρόγραμμα επαγγελματικής Κατάρτισης και Πιστοποίησης 23.000 ανέργων 19 έως 64 ετών που υλοποιείται το 2017, υποβλήθηκαν 133.873 αιτήσεις (βλ. και δελτίο [15/06/2017](#)). Από τους 913,5 χιλ. ανέργους που είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ τον Μάιο του 2017, οι 830,2 χιλ. δηλώνουν ότι αναζητούν εργασία

(από 865,2 χιλ. τον προηγούμενο μήνα και 821,7 χιλ. τον Μάιο του 2016) και από αυτούς οι 488,8 χιλ. (59%) είναι μακροχρόνια άνεργοι (έναντι 496,3 χιλ. τον προηγούμενο μήνα και 441,9 χιλ. τον Μάιο του 2016).

Δ31: Εγγεγραμμένοι άνεργοι (ΟΑΕΔ, Μάιος 2017)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.
67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.
51% συνόλου*

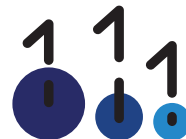
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **
30% συνόλου**

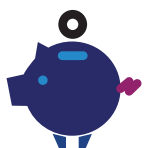
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.
29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προσιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

